

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/125/2022
Identifikačné číslo spisu:	7117224173
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7117224173.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti X. K., nar. XX. X.XXXX a D. K., nar. X.X.XXXX, bývajúcich v H., E. W.. Č.. X, v konaní zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, deti rodičov: matky Z.. F.. L. K., nar. XX.X.XXXX, bývajúcej v H., E. W.. Č.. X a otca F.. X. K., nar. XX.X.XXXX, bývajúceho v H., Š. W.. XX, zastúpeného JUDr. JClic. Tomášom Majerčákom, PhD, advokátom so sídlom v Košiciach, Južná trieda 28, za účasti prokurátora Okresnej prokuratúry Košice I, o návrhu otca maloletých detí o zníženie výživného, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18P/153/2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach 28. januára 2022 sp. zn. 8CoP/222/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. januára 2022 sp. zn. 8CoP/222/2021 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. mája 2021 č. k. 18P/153/2017-542 návrh otca na zníženie výživného na maloleté deti zamietol a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom z 28. januára 2022 sp. zn. 8Co/222/2021 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia bol toho názoru, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu potrebnom na vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil. Odvolací súd sa preto v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia konajúceho súdu prvej inštancie a v podrobnostiach naň odkázal.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (§ 420 písm. e/ CSP). Namietal, že na odvolacom súde rozhodovali predmetný spor traja sudcovia, z ktorých jedna sudkyňa JUDr. Denisa Novotná Mlinárčiková bola uznesením Krajského súdu v Košiciach 26.8.2020 sp. zn. 2NcC/15/2020

vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Košice I sp. zn. 18P/153/2017 (ako súd prvej inštancie vo veci zníženia výživného, v tom čase bola vo veci zákonnou sudkyňou). Otec poukázal na skutočnosť, že aj napriek skutočnosti, že sudkyňa JUDr. Denisa Novotná Mlinárcsiková bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci sp. zn. 18P/153/2017 vedenej na Okresnom súde Košice I, tak následne vystupovala ako člen senátu na Krajskom súde v Košiciach, ktorý rozhodoval o odvolaní otca.

4. Z týchto dôvodov otec navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Otec vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. e/ CSP namietal, že na odvolacom súde v trojčlennom senáte rozhodovala i sudkyňa JUDr. Denisa Novotná Mlinárcsiková, ktorá bola už v tejto veci, (len v tom čase bola sudkyňou prvoinštančného súdu) uznesením Krajského súdu v Košiciach 26.8.2020 sp. zn. 2NcC/15/2020 vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Košice I sp. zn. 18P/153/2017.

12. Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý (fair) proces tak, ako je vymedzené v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je garanciou toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nezaújatý sudca. Nestrannosť a nezaújatosť sudcu je jedným z hlavných predpokladov spravodlivého rozhodovania a jednou z hlavných premis dôvery občanov a iných subjektov práva v právo a právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy).

13. Nestrannosť a nezaújatosť sudcu sa podľa judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva posudzuje v dvoch krokoch, a to prostredníctvom tzv. subjektívneho a objektívneho testu nestrannosti.

14. Cieľom subjektívneho testu je zistiť, aké je osobné presvedčenie alebo záujem dotyčného sudcu v danom prípade (porov. rozsudok veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva z 15. decembra 2005 vo veci Kyprianou v. Cyprus, sťažnosť č. 73797/01, § 118). Ide teda o to, či sudca je a či nie je vnútorne zaujatý voči strane sporu, a to bez ohľadu na dôvody tejto zaujatosti. V tomto poňatí je nestrannosť predovšetkým subjektívnou psychickou kategóriou, vyjadrujúcou vnútorný psychický vzťah sudcu k prejednávanej veci v širšom zmysle (zahŕňa vzťah alebo pomer k sporu, stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným - § 49 ods. 1 CSP). V tomto teste sa uplatňuje vyvrátená domnienka nestrannosti sudcu, platí teda, že sudca je považovaný za (subjektívne) nestranného, pokiaľ nie je preukázaný opak. Hoci ide o test subjektívnej nestrannosti, možno uvedenú domnienku vyvrátiť len objektívnym spôsobom; subjektívne stanovisko sudcu ani strany sporu k tomu nie je dostačujúce.

15. V rámci objektívneho testu sa skúma, či osoba sudcu poskytuje dostatočné záruky, vylučujúce akúkoľvek oprávnenú pochybnosť o jeho nestrannosti. Pri tomto teste je tak nutné zistiť, či existujú skutočnosti, ktoré by mohli vzbudiť oprávnenú pochybnosť o nestrannosti sudcu. Nie je ale potrebné sa zaoberať ich skutočným vplyvom na osobné presvedčenie sudcu v danom prípade. Preto nestačí, že sa sudca subjektívne necíti byť zaujatý vo vzťahu k stranám sporu (ich zástupcom) či veci, ale i objektívne nazerané musia byť vylúčené oprávnené pochybnosti o jeho nezaújatosti. Inými slovami, nejde len o hodnotenie subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti alebo necíti byť zaujatý, ale o objektívnu úvahu, či - vzhľadom na okolnosti prípadu - možno mať za to, že by sudca mohol byť zaujatý. V tomto ohľade môže mať i zdanie istú dôležitosť, lebo v stávke je dôvera, ktorú súdy v demokratickej spoločnosti musia u verejnosti vzbudzovať (porov. Ľalík, M. - Ľalík, T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2019, s. 164 a nasl.).

16. Názor strán sporu na nestrannosť sudcu môže byť podnetom na jej skúmanie, ale o nezaújatosti sudcu je potrebné rozhodovať na základe vyššie uvedených kritérií subjektívneho a objektívneho testu. Dbať na dodržaní nestrannosti je povinnosťou sudcov a nie strán sporu. Princíp nestranného rozhodovania, garantovaný okrem čl. 46 ods. 1 i čl. 48 ods. 1 ústavy, je zásadným princípom fungovania súdnej moci a je zákonnou, resp. ústavnou, ako i morálnou povinnosťou sudcov ctíť si tento princíp. Pri plnení tejto povinnosti musia sudcovia o nezaújatosti uvažovať nielen v subjektívnej, ale i v objektívnej rovine. Sudca sa teda nesme uspokojiť s tým, že sa subjektívne necíti byť zaujatý, ale vždy sa musí zaoberať aj otázkou, či s ohľadom na jemu známe okolnosti prípadu sú vylúčené oprávnené pochybnosti o jeho nezaújatosti.

17. Špecifické povinnosti sudcu stanovuje aj ustanovenie § 49 a nasl. CSP. Tento Civilný súdny poriadok poskytuje stranám sporu iba prostriedky, ktorými sa môžu práva na nezaújatého sudcu domáhať. Jedným z týchto prostriedkov je i námietka zaujatosti podaná podľa § 52 a nasl. CSP. Okrem námietky zaujatosti môžu strany sporu podať i odvolanie zdôvodnené tým, že rozhodoval vylúčený sudca (§ 365 ods. 1 písm. c/ CSP). Na vadu spočívajúcu v tom, že rozhodoval vylúčený sudca prihliada i dovolací súd v zmysle dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. e/ CSP.

18. Tieto procesné prostriedky majú garantovať právo strany sporu na nestranného sudcu. Z povinnosti všeobecných súdov vždy vykonať výklad príslušných ustanovení zákona ústavno-konformným spôsobom (čl. 152 ods. 4 ústavy) vyplýva, že aj pri výklade podmienok pre uplatnenie týchto

prostriedkov musia sudy postupovať tak, aby umožnili čo najširšiu realizáciu tohto práva. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. e/ CSP podľa názoru najvyššieho súdu nevyžaduje ako nevyhnutnú podmienku jeho úspešného uplatnenia vyčerpanie námietky zaujatosti podľa § 52 a nasl. CSP. Tento dovolací dôvod možno preto uplatniť bez ohľadu na to, či strana sporu (ne)využila námietku zaujatosti. Pri rozhodovaní o tom, či bude dovolaniu vyhovie, je nutné posúdiť nestrannosť sudcu ako z hľadiska subjektívneho, t. j. z hľadiska osobného presvedčenia a správania sa sudcu v danej veci, tak aj z hľadiska objektívneho, t. j. či sudca dáva dostatočné záruky pre vylúčenie legitímnych pochybností o jeho nestrannosti (porov. rozsudok veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva z 15. októbra 2009 vo veci Micallef v. Malta, sťažnosť č. 17056/06, § 93, či uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 306/2014).

19. Pri uplatnení teórie zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)], v dovolacom konaní bolo potrebné prihliadnuť na okolnosti, so zreteľom na ktoré dovolateľ zastáva názor, že v preskúmvanej veci došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. e/ CSP, a tiež zohľadniť dôvody, ktoré už krajský súd v minulosti zohľadnil, keď konštatoval, že JUDr. Denisa Novotná Mlinárčiková, je vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti dovolacích námietok považoval dovolací súd za osobitne významné to, že v danej veci menovaná sudkyňa bola vylúčená z rozhodovania na súde nižšieho stupňa a potom vystupovala ako členka senátu na Krajskom súde v Košiciach o odvolaní otca.

20. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. e/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.